

POSTANOWIENIE

Dnia 8 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marcin Łochowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Wesołowski

SSN Mariusz Załucki

w sprawie ze skargi uczestniczki J. M.

o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia

Sądu Okręgowego w Warszawie z 19 czerwca 2018 r., sygn. akt XXVII Ca 3032/16

w sprawie z wniosku B. P.

z udziałem K. D., J. M., P. M. i K. M. o podział majątku wspólnego i dział spadku,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 8 lutego 2023 r.

w Izbie Cywilnej w Warszawie,

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 19 czerwca 2018 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zmienił postanowienie Sądu Rejonowego w Piasecznie z 9 lipca 2015 r. w przedmiocie podziału majątku wspólnego J. M. i H. M., działu spadku po J. M. oraz częściowego działu spadku po J. M.. W skład majątku wspólnego byłych małżonków H. M. i J. M. wchodziło prawo użytkowania wieczystego nieruchomości, położonej w P. przy ul. [...], zabudowanej budynkiem mieszkalnym o powierzchni [...], dla której prowadzona jest księga wieczysta nr [...].

W skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, uczestniczka J. M. zaskarżyła postanowienie Sądu Okręgowego w całości. Jako podstawę skargi skarżąca wskazała naruszenie przepisów prawa

materialnego i procesowego, tj.: art. 211 w zw. z art. 1035 k.c., art. 211 w zw. z art. 1035 w zw. z art. 5 i 23 k.c., art. 286 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym przed 7 listopada 2019 r. w zw. z art. 361 k.p.c., art. 382 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 424¹ § 1 k.p.c. można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Przepis ten na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. ma odpowiednie zastosowanie do wydanego przez sąd drugiej instancji postanowienia co do istoty sprawy. Skarga o stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest więc niedopuszczalna m.in. wówczas, gdy wzruszenie tego orzeczenia było możliwe przy wykorzystaniu przysługującego stronie środka zaskarżenia, w tym skargi kasacyjnej (postanowienia SN: z 17 sierpnia 2005 r., I CNP 5/05, OSNC 2006, nr 1, poz. 17; z 30 stycznia 2008 r., V CNP 199/07).

Skarżąca w ramach realizacji obowiązku przewidzianego w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. (wykazania, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe) wyjaśniła, że od postanowienia Sądu Okręgowego nie przysługiwała skarga kasacyjna, ponieważ wartość przedmiotu zaskarżenia wskazana przez uczestniczkę w apelacji wynosiła 27 432,22 zł, a więc nie przekraczała kwoty 150 000 zł, co zgodnie z art. 519¹ § 4 k.p.c. wykluczało dopuszczalność skargi kasacyjnej. Stanowisko to nie jest trafne.

2. Zaskarżone postanowienie zapadło w sprawie o podział majątku byłych małżonków H. M. i J. M., dział spadku po J. M. i częściowy dział spadku po J. M. (jednym ze spadkobierców małżonków M.). W skład majątku wspólnego małżonków wchodziło, stanowiące przedmiot działu, prawo użytkowania wieczystego nieruchomości zabudowanej budynkiem mieszkalnym. Wartość rynkowa nieruchomości wraz z domem według stanu z 28 stycznia 1979 r. i cen z chwili orzekania została ustalona przez Sąd Okręgowy na kwotę 589 387 zł (k. 12 uzasadnienia zaskarżonego postanowienia). Wartość ta stała się podstawą dalszych rozliczeń między uczestnikami.

Zgodnie z art. 519¹ § 2 k.p.c. w sprawach o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami od postanowienia sądu drugiej instancji co do istoty sprawy przysługuje skarga kasacyjna, chyba że wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż sto pięćdziesiąt tysięcy złotych. Ponadto, skarga kasacyjna nie przysługuje w sprawach dotyczących zniesienia współwłasności i działu spadku, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż sto pięćdziesiąt tysięcy złotych (art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c.).

Istotne jest więc rozstrzygnięcie, czy od zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego skarżącej uczestniczce przysługiwała skarga kasacyjna, uwzględniając zakres zaskarżenia i zarzuty podniesione w skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

3. Co do zasady w sprawach o podział majątku wspólnego i działu spadku, w razie zaskarżenia orzeczenia co do istoty sprawy, wartość przedmiotu zaskarżenia nie odpowiada wartości całego dzielonego majątku, lecz wartości konkretnego interesu (roszczenia, żądania) lub składnika majątkowego, którego dotyczy środek zaskarżenia (zob. np. postanowienia SN: z 21 stycznia 2003 r., III CZ 153/02, OSNC 2004, nr 4, poz. 60; z 20 lutego 2015 r., V CSK 239/14; z 13 marca 2015 r., III CZ 13/15; z 19 czerwca 2015 r., IV CZ 16/15; z 6 listopada 2015 r., II CZ 76/15; z 13 stycznia 2017 r., III CZ 61/16; z 26 października 2017 r., II CZ 64/17; z 12 stycznia 2018 r., II CZ 85/17; z 28 lutego 2018 r., II CZ 108/17). Z reguły wartość ta nie może przekraczać wartości udziału przysługującego skarżącemu uczestnikowi, chyba że podważa on zasadę podziału, objęcie lub nieobjęcie orzeczeniem poszczególnych rzeczy lub praw albo rozliczenie nakładów (zob. postanowienie SN z 28 lutego 2020 r., V CSK 290/19, i tam cyt. orzecznictwo).

Skarżąca, jako główny zarzut skargi podnosi naruszenie art. 211 w zw. z art. 1035 k.c., podważając samą zasadę podziału jedyne go składnika majątku, tj. prawa wieczystego użytkowania i nieruchomości budynkowej. Według uczestniczki naruszenie art. 211 k.c. polegało na dokonaniu podziału cywilnego, sprowadzającego się do przyznania tego składnika jednej z uczestniczek – K. D. i zasądzeniu dopłat na rzecz pozostałych uczestników, zamiast dokonania podziału

fizycznego przez ustanowienie własności dwóch odrębnych lokali i przyznanie jednego z nich (znajdującego się na piętrze budynku) skarżącej. W ten sposób skarżąca kwestionuje samą zasadę podziału majątku wspólnego i działu spadku, wskazując, że zgodnie z art. 211 k.c. powinna jej zostać przyznana nieruchomości lokalowa (odrębna własność lokalu) wraz ze związanym z nią prawem do gruntu o wartości połowy całego przedmiotu działu, czyli 294 693,50 zł (589 387 zł x 1/2). Nie ulega więc wątpliwości, że skarga kasacyjna oparta na tak skonstruowanej podstawie byłaby w świetle art. 519¹ § 2 i 4 pkt 4 k.p.c. dopuszczalna, skoro wartość przedmiotu zaskarżenia znacznie przekraczałaby 150 000 zł.

Z tej perspektywy nie ma znaczenia wartość przedmiotu zaskarżenia wskazana przez uczestniczkę w apelacji. W sprawach działowych wartość przedmiotu zaskarżenia na potrzeby skargi kasacyjnej jest bowiem określana przy zastosowaniu wskazanych wyżej zasad i może odbiegać od wskazanej w apelacji wartości przedmiotu zaskarżenia.

4. Oznacza to, że wzruszenie zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego było w świetle art. 424¹ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. możliwe przy wykorzystaniu przysługującego uczestniczce środka zaskarżenia – skargi kasacyjnej. Jednak uczestniczka zaniechała wniesienia skargi kasacyjnej z przyczyn niewyjaśnionych w złożonej skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 424⁸ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. odrzucił skargę.